

Perhehoidon toimintaohje

Muutoshistoria

[illegible]

Perhehoito

Kainuun hyvinvointialue järjestää perhehoidon palveluita Hyrynsalmen, Paltamon, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon ja Suomussalmen kunnissa sekä Kajaanin ja Kuhmon kaupungeissa. Lainsäädäntöön perustuva Kainuun hyvinvointialueen perhehoidon toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten hyvinvointialue toteuttaa lastensuojelun, vammaisten henkilöiden ja ikäihmisten toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa.

Toimintaohjeen tavoitteena on Kainuun hyvinvointialueen yhtenäinen tapa toteuttaa ja kehittää perhehoitoa. Perhehoidon toimintaohje palvelee perhehoidon asiakkaita, perhehoitajia ja hyvinvointialueen työntekijöitä.

Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan ([Perhehoitolaki 263/2015, 1 §](#) ja [laki perhehoitolain muuttamisesta 510/2016](#)). Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ([Perhehoitolaki 3 §](#)). Perhehoidettavalla on muihin perhekodin jäseniin tasavertainen asema. Perhehoito tarjoaa kiinteän lähiyhteisön perheen arkeen liittyviä kuntoutumista edistäviä ihmissuhteita, jokapäiväisiä kodin askareita, yksilöllistä hoitoa ja turvallisuutta. Perhehoito voi olla jatkuvaa tai lyhytaikaista ja se sopii kaikenikäisille.

Perhehoitoon sijoittamisessa otetaan huomioon sijoitettavan omat toivomukset, hänen omaisten/läheisten mielipide ja perhehoitajan arvio omista valmiuksista. Lasten ja nuorten perhehoidossa sijaishuoltopaikan valinnassa tulee kiinnittää huomiota huostaanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin sekä lapsen sisarusuhteiden ja muiden lapselle läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja hoidon jatkuvuuteen. Lisäksi tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta.

Perhehoidon organisaatio

Kainuun hyvinvointialueella lastensuojelun, vammaisten henkilöiden ja ikäihmisten perhehoitoa järjestetään sosiaali- ja perhepalvelujen toimialueella.

Perhehoitolain 15 §:n mukaiset vastuutyöntekijät

Perhehoitolain mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Asiakasryhmää koskeva erityislainsäädäntö määrittelee tarkemmin vastuutyöntekijän tehtävät. Perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

Lastensuojelun perhehoidossa vastuuhenkilöinä ovat osto- ja tukipalveluiden palveluyksikön sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaajat. Vammaisten henkilöiden perhehoidossa vastuuhenkilöinä ovat vammaisten sosiaalityön palveluyksikön johtava sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja. Ikäihmisten perhehoidossa vastuuhenkilöt ovat aikuisten sosiaalityön palveluyksikön nimetyt työntekijät. Vastuuhenkilöt tarkentuvat Kainuun hyvinvointialueen valmistelujen edetessä vuoden 2023 aikana.

Perhehoidon vastuuhenkilöiden tehtäviä ovat mm.

- valmistelee perhehoidon sijoituksen sekä laatii ja allekirjoittaa toimeksiantosopimuksen sekä tukee, ohjaa ja valvoo perhehoitoa
- ylläpitää perhehoitajarekisteriä
- seuraa ja arvioi perhehoidon toteutumista yhteistyössä eri tahojen kanssa

- vastaa perhehoidon perehdyttämisestä
- järjestää perhehoidossa olevien henkilöiden tilapäishoidon yhdessä asiakkaan asioista vastaavan vastuutyöntekijän kanssa (ei lastensuojelu)
- järjestää perhehoitajien yhteistapaamiset
- järjestää ja suunnittelee perhehoidon koulutukset
- osallistuu perhehoidon edustajana perhehoidon työryhmän kokouksiin
- tekee verkostotyötä Suomen alueellisten perhehoidon työntekijöiden ja Perhehoitoliiton kanssa
- valmistelee esitykset perhehoidosta Kainuun hyvinvointialueen hallitukselle mm. perhehoitajien palkkioiden ja maksukorvausten tarkistus kerran vuodessa.

Perhehoidon vastuuhenkilöt sekä tarvittaessa muut nimetyt työntekijät/viranhaltijat muodostavat Kainuun hyvinvointialueen perhehoidon työryhmän. Perhehoidon työryhmän puheenjohtajuus hoidetaan vuoden kerrallaan kiertävällä vaihdolla työryhmän jäsenien kesken.

Perhehoidon työryhmän tehtäviä

- toteuttaa perhehoitajien info- ja rekrytointitilaisuuksia
- koota esitykset asiakasmaksujen tarkistuksesta kerran vuodessa
- päivittää perhehoidon toimintaohje sekä tehdä vuosittaisten indeksitarkistusten mukaiset muutokset perhehoidon palkkioihin ja kulukorvauksiin
- päivittää perhehoidon yhteiskäytössä olevat esitteet, lomakkeet ja perhehoidon internetsivut

Lastensuojelun perhehoito

Lastensuojelun perhehoitoon lapsi tai nuori sijoitetaan lastensuojelun avohuollon tukitoimena, kiireellisesti sijoitettuna tai huostaan otettuna. Perhehoito on lastensuojelussa laitoshoidon nähdessä ensisijainen sijaishuollon muoto. Laitoshuoltoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla ([Lastensuojelulaki 417/2007, 50 §](#)).

Lastensuojelun perhehoidon muodot

Lyhytaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että lapsi on kiireellisesti sijoitettu, kiireellisesti avohuollon sijoitettu tai avohuollon tukitoimenpiteenä sijoitettu perheeseen. Lyhytaikainen perhehoito voi kestää maksimissaan kolme kuukautta, mutta mikäli avohuollon sijoitus jatkuu pidempään, on kyse jatkuvasta perhehoidosta avohuollon sijoituksen ajan.

Jatkuva perhehoito on kodinomainen tapa järjestää avohuollon sijoitetun tai huostaan otetun lapsen tai nuoren hoito ja kasvatus. Sijoitukset tehdään määräajaisesti tai toistaiseksi voimassa olevana niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee.

Tukiperhe

Tukiperhe on yksi tukimuoto perheille, jota järjestetään sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaisena tukitoimena. Tukiperhe toiminnassa ei ole kyse perhehoidosta. Tukiperhevanhemmiksi hakeutuville järjestetään ennakkovalmennus ennen tukiperheeksi ryhtymistä. Tukiperhevanhemmiksi voidaan hyväksyä henkilöt, jotka ovat kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksien ja olosuhteidensa perusteella sopivia tukiperheeksi. Tukiperheeksi hakeutuvien henkilöiden taustat selvitetään rikosrekisteriotteen, oman kunnan sosiaalitoimen ja poliisin lausunnon osalta. Tukiperhetoiminnalla tuetaan ja vahvistetaan vanhempien jaksamista ja kasvatuskykyä, ja sen tarkoitus on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä. Hoito tukiperheessä kestää yleensä yhden viikonlopun kuukaudessa tai tarvittaessa pidempäänkin esim. koululaisten lomien aikana. Tukiperhehoito voi kestää tilapäisesti ja poikkeuksellisesti enimmillään 14 päivää /kuukausi. Tukiperhetoiminnan tavoitteena on tukea lapsen

perhettä niin, että se jatkossa selviytyy omin voimavaroin. Tukiperheelle maksetaan tukiperhepalkkio ja kulukorvaus jälkikäteen toteutuneilta päiviltä.

Vammaisten henkilöiden perhehoito

Asiakkaan omatyöntekijä tekee yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa asiakkaan palvelutarpeen arvion ja palvelusuunnitelman. Palvelutarpeen arvion ja palvelusuunnitelman mukaisesti vammaisille henkilöille voidaan järjestää jatkuvaa ja lyhytaikaista perhehoitoa.

Jatkovaa perhehoitoa voidaan järjestää asiakkaan tarpeiden mukaisesti joko pysyvänä asiakkaan asumisen järjestämismuotona tai välivaiheen asumismuotona asiakkaan tavoitteiden mukaisesti. Jatkovaa perhehoitoa järjestetään yli 18-vuotiaille henkilöille.

Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan järjestää sekä ympärivuorokautisesti että osavuorokautisesti. Osavuorokautisen perhehoidon kesto on enintään 10 tuntia/vuorokausi. Lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään enintään seitsemän vuorokautta/kuukausi tai yhtäjaksoisesti enintään 90 vuorokautta. Lyhytaikainen perhehoito on tarkoitettu erityisesti asiakkaan kotona asumisen tukemiseen.

Vammaisten henkilöiden lakisääteistä omaishoidon vapaata ja muuta lyhytaikaista perhehoitoa voidaan järjestää yksilöllisin perustein myös omaishoidettavan kotona tapahtuvana perhehoitona omaishoidon tuen myöntämisperusteiden mukaisesti edellyttäen, että saatavilla on valmennettu, tehtävään sopiva perhehoitaja.

Perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi asiakkaan perhehoito voidaan järjestää perhehoitajan kotona tai perhehoidon sijaishoitajan kotona.

Ikäihmisten perhehoito

Ikäihmisten perhehoito tarjoaa turvaa, välittämistä ja huolenpitoa. Perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista avohoitoa ja sen myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin, jossa huomioidaan ikäihmisen osallisuus ja valinnanvapaus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon perustava valinta. Perhehoidon järjestämisessä on tärkeää turvata hoidettavan ja hänen läheistensä osallisuus perhehoitoa suunniteltaessa ja perhehoidon aikana. Ikäihmisten perhehoito voi olla lyhytaikaista, osavuorokautista tai jatkuvaa perhehoitoa. Ikäihmisten perhehoito on hoidon tai muun osa- ja/tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Jatkuva perhehoito tarkoittaa sitä, että asiakkaalle on myönnetty perhehoito toistaiseksi ja hän muuttaa perhehoitajan kotiin asumaan. Ikäihmisen on mahdollista saada jatkuvaa perhehoitoa, kun hänellä ei ole sairaalahoidon, muun vaativan ammatillisen hoidon, kahden henkilön avustamisen tai säännöllisen yöaikaisen avustamisen tarvetta tai hän ei tarvitse jatkuvaa ympärivuorokautista valvontaa/ohjausta ja hoitoa. Mutta

- hän ei pärjää kotona tai hän kokee turvattomuutta, ahdistuneisuutta, masennusta - kotiin annettavista palveluista huolimatta tai
- hän tarvitsee toisen henkilön ohjausta, tukea tai läsnäoloa arjessa selviytymiseen enemmän kuin kotiin annettavilla palveluilla voidaan tai on tarkoituksenmukaista häntä tukea tai
- perhehoito tukee hänen läheistensä jaksamista.

Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa joko säännönmukaisia vuorohoitojaksoja tai yksittäistä, määräaikaista hoitojaksoa. Lyhytaikainen perhehoito sopii myös omaishoitajan vapaapäivien sijaishoidoksi. Lyhytaikainen perhehoito voi kestää yhtäjaksoisesti enintään 90 vuorokautta.

Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa ja myös se vastaa omaishoitajien tarpeisiin. Osavuorokautinen hoito perhehoitajan kodissa voi kestää enintään 10 tuntia/vuorokausi.

Lyhytaikainen ja osavuorokautinen perhehoito

- antaa omaishoitajille ja perhehoitajille mahdollisuuden pitää vapaata,
- tukee kotona asumista,
- tukee omaishoitajan jaksamista esim. omaishoitajan sairastuessa tai omaishoitosuhteen päättyessä,
- kuntouttavana jaksena esim. sairaalahoidon jälkeen.

Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös kotiin annettavana perhehoitona. Kotiin annettavaa perhehoitoa voidaan järjestää mm. omaishoitajan vapaan mahdollistamiseksi silloin, kun hoidettavan ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan.

Perhehoito hoidettavan kotona määritellään kestopa perusteella lyhytaikaiseksi tai osavuorokautiseksi perhehoidoksi. Perhehoitajan sijaistaminen on lyhytaikaista perhehoitoa, jossa perhehoidon sijaishoitaja menee perhehoitajan kotiin hänen vapaapäiviensä ajaksi ja vastaa ikäihmisen hoivasta ja huolenpidosta.

Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisen edellytykset

Perhehoitaja

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntainliiton kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa kodissa perhehoitoa (Perhehoitolaki 263/2015). Kainuun hyvinvointialueen perhehoidon vastuu- ja yhdyshenkilöt hyväksyvät perhehoitajan ja perhekodin.

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa ja olosuhteidensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Tämänhetkinen asiakkuus lastensuojeluun, toimeentulotukeen, mielenterveyspalveluihin ja/tai riippuvuuksien hoitoon ovat esteenä perhehoitajana toimimiseen. Pitkäaikaiselta perhehoitajalta pyydetään lääkärinlausunto terveydentilasta ja alle 18-vuotiaita perhehoidossa hoitavalta perhehoitajalta vaaditaan rikosrekisteriote. Lisäksi perhehoitajalta pyydetään lupa oman kunnan sosiaalitoimen lausuntoa varten sekä häntä pyydetään hankkimaan poliisin asiakirjarekisteristä itseään koskevat tiedot (häätäkeskusjärjestelmä ja poliisiasiantietojärjestelmä), jotka tarkastetaan.

Perhehoitajana voi toimia perheellinen tai yksinasuva vastuullinen aikuinen. Perheenjäsenten ihmissuhteiden tulee olla kunnossa ja perheen talouden vakaa. Perhehoito on koko perheen asia ja se vaatii käytännössä kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen. Perhehoitajan tulee tehdä yhteistyötä hoidettavan omaisten/biologisten sukulaisten, viranomaisten ja muun verkoston kanssa. Lasten ja nuorten perhehoitajan ikä suhteessa sijoitettavaan lapseen otetaan huomioon sijoitusta valmisteltaessa.

Vammaisten henkilöiden sekä ikäihmisten perhehoidossa perhehoitaja voi jäädä vanhuseläkkeelle täytettyään 63 vuotta tai jatkaa työssä edelleen 68-vuotiaaksi saakka. Lyhytaikaisena perhehoitajana voi jatkaa myös 68 vuotta täyttänyt henkilö, mikäli hänet arvioidaan työhön sopivaksi. Pyydettyäessä 68 vuotta täyttäneen perhehoitajan tulee toimittaa lääkärinlausunto työkyvystään. Perhehoidon toimeksiantosopimus tehdään yli 68-vuotiaalle perhehoitajalle korkeintaan yhdeksi vuodeksi kerrallaan.

Perhehoidosta kiinnostuneille on annettava riittävästi tietoa ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän

edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä esimerkiksi sukulaissijaisperhevalmennus voidaan suorittaa vuoden sisällä sijoituksen alkamisesta.

Lasten ja nuorten perhehoitajalla tulee olla valmius

- suojella ja hoivata lasta
- tukea lapsen kehitystä ja ottaa huomioon hänen kehitykselliset viiveensä
- tukea lapsen suhteita syntymävanhempiinsa ja turvata muiden lapsen läheisten ihmissuhteiden jatkuminen
- sitoutua lapseen ja toimia hänelle luotettavana aikuisena
- tehdä yhteistyötä lapsen asioissa.

Aikuisten perhehoitajalla tulee olla valmius

- ymmärtää aikuisen elämänskulkua ja sen mukana tuomia erityistarpeita
- ohjata ja tukea aikuista hoidettavaa ja hänen kehitystään, ottaen huomioon hänen kehitykselliset tarpeensa
- tukea hoidettavan ja hänen läheisensä suhdetta ja yhteydenpitoa
- sitoutua, kunnioittaa ja kohdella aikuista sijoitettua perheenjäsenenä
- tehdä yhteistyötä hoidettavan asioissa viranomaisten ja läheisten kanssa.

Perhekoti

Perhehoitolain ([3 §](#), [5 §](#)) mukaan perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolaissa tarkoitettua kunnan tai kuntayhtymän hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa. Perhekodin on oltava turvallinen ja tarkoituksenmukainen sijoitettavan tarpeisiin nähden sopiva.

Perhehoidon vastuutyöntekijä toimittaa aloittavan perhekodin omatarkastuslomakkeen Kainuun pelastuslaitokselle palotarkastusta varten. Perhekodin turvallisuutta koskevista asioista toimitaan Kainuun pelastuslaitoksen ohjeen mukaisesti. Perhehoitaja vastaa perhekodin turvallisuudesta myös poikkeusolojen aikana ja hän on velvollinen tekemään paloviranomaisten ja perhehoidon yhdyshenkilön esittämät mahdolliset turvallisuuteen liittyvät korjaustoimenpiteet välittömästi.

Perhehoidossa olevalla on perhekodissa mahdollisuus yksityisyyteen. Perhehoidettavalla on halutessaan mahdollisuus kalustaa ja sisustaa oma huoneensa. Perhehoidettavan käytössä tulee olla kaikki kodin yhteiset tilat. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on perhekodissa tasa-arvoinen asema muiden perhekodissa asuvien kanssa.

Hoidettavien määrä perhehoidossa

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus ([Laki perhehoitolain muuttamisesta 510/2016](#), [Perhehoitolaki 7 §](#)).

Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheenjäsenille, voi perhekodissa olla samanaikaisesti hoidettavana useampi henkilö kuin [perhehoitolain 7 §:ssä](#) säädetään. Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen. ([Perhehoitolaki 9 §](#)).

Lisäksi erityisestä syystä voidaan [7 §:ssä](#) ja [8 §:ssä](#) säädetyistä samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismääristä poiketa. Tällaisena syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen

kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä.

Perhehoitoa määrittävät suunnitelmat ja sopimukset

Suunnitelmat

Jokaiselle perhehoitoon sijoitetulle tehdään tarvittavat suunnitelmat, jotka arvioidaan säännöllisesti. Suunnitelma tehdään ja tarkistetaan yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiomaisten, perhehoidon yhdyshenkilön, asiakkaan asioista vastaavan työntekijän, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden perhehoitoon osallistuvien kanssa (kokoonpano vaihtuu tilanteen mukaan).

Lastensuojelun perhehoidossa

Perhehoitoon sijoitetut lapset ovat sijoitettuna joko avohuollon, kiireellisen sijoituksen tai huostaanoton päätöksillä. Sijoituspäätökset tekee toimivaltainen viranhaltija. Jokaiselle sijoitetulle lapselle laaditaan asiakassuunnitelma, joka tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Sijaishuollossa olevan lapsen vanhemmille laaditaan vanhemmuuden tukemiseksi erillinen asiakassuunnitelma ([Lastensuojelulaki 417/2007, 30 §](#))

Lasten ja nuorten tukiperhehoidossa

Tukiperheessä tukisuhteessa oleville lapsille on tehty [sosiaalihuoltolain 28 §](#) tai [lastensuojelulain 36 §](#) mukainen tukitoimipäätös sosiaaliohjaajan tai sosiaalityöntekijän toimesta. Lisäksi lapsille tehdään sosiaalihuoltolain mukainen asiakassuunnitelma tai lastensuojelun avohuollon asiakassuunnitelma, jota tarkastetaan säännöllisesti.

Vammaisten henkilöiden perhehoidossa

Henkilölle laaditaan palvelutarpeen arviointi ja palvelusuunnitelma, jotka tarkistetaan vähintään kolmen vuoden välein. Asiakaskohtaisen viranhaltijapäätöksen perhehoidon järjestämisestä henkilölle tekee Kainuun hyvinvointialueen asiakkaan oma sosiaalityöntekijä tai – ohjaaja vammaispalveluissa.

Ikäihmisten perhehoidossa

Laaditaan hoito-, palvelu- ja kuntoutumissuunnitelma/asiakassuunnitelma, joka tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä perhehoitajan, hyvinvointialueen työntekijän, perhehoidossa olevan ikäihmisen ja hänen lähiomaistensa, sekä tarvittavien muiden ikäihmisen hyvinvointiin osallistuvien työntekijöiden kanssa. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja toteuttaminen. Hoito- ja palvelusuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muuttuessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Hoito- ja palvelusuunnitelmaan liitetään erillinen suostumus tietojen luovuttamisesta eri hoitotahojen välillä sekä mahdollinen hoitotahto.

Perhehoitajalle toimitetaan turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi ikäihmistä koskevat tarvittavat tiedot.

Perhehoidon toimeksiantosopimus

Ennen perhehoitoon sijoittamista tehdään perhehoitoon sijoitettavalle perhehoidon toimeksiantosopimus. Sopimukseen liittyvistä asioista sovitaan sijoittajan ja perhehoitajan välisessä neuvottelussa. Toimeksiantosopimus on asiakirja, jossa perhehoitaja ja Kainuun hyvinvointialue (=sijoittaja) sopivat hoitosuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. (Perhehoitolaki [10 §](#) ja [11 §](#)). Kainuun hyvinvointialueen puolesta toimeksiantosopimuksen laatii ja allekirjoittaa perhehoidon vastuuhenkilö.

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta ([Perhehoitolaki 10 §](#)).

Perhehoidon toimeksiantosopimuksen sisältö

Perhehoitajan ja Kainuun hyvinvointialueen välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta,
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta,
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta,
- 4) hoidon arvioidusta kestosta
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta pitämättömien vapaiden ajalta
- 6) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä
- 7) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta
- 8) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta
- 9) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista
- 10) yhteistyöstä Kainuun hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken.

Perhehoitolaissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tehnyt ei ole [työsopimuslain 55/2001 1 luvun 1 §:ssä](#) tarkoitetussa työsuhteessa Kainuun hyvinvointialueeseen ([Perhehoitolaki 10 §](#)).

Toimeksiantosopimukseen liitetään tarvittavat suunnitelmat.

Lasten ja nuorten tukiperhehoidosta ei tehdä toimeksiantosopimusta vaan erillinen tukiperhesopimus. Tukiperhesopimuksessa on määriteltävä sopimuksen voimassaolo, tukiperhepäivien määrä, irtisanomisaika, tukiperheelle maksettavat korvaukset sekä eri osapuolten velvoitteet.

Perhehoidon toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Perhehoitajalla ja Kainuun hyvinvointialueella on oikeus irtisanoa perhehoidon toimeksiantosopimus päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua ([Perhehoitolaki 12 §](#)). Irtisanominen voi johtua esimerkiksi perhehoitajan omasta tahdosta, hoidettavan hoidon tarpeen muuttumisesta tai päättymisestä. Irtisanomisajalta maksetaan kulukorvausta vain niiltä päiviltä, kun hoidettava tosiasiallisesti asuu perhehoitajan kodissa tai hoitaja vastaa hoidettavan kuluista. Jos hoitopaikka vaihtuu suunnitelmallisesti, voidaan toimeksiantosopimus yhteisesti irtisanoa lyhyemmällä ajalla. Tilanteissa, jossa perhehoitaja ei itse ole halukas pitämään hoidettavaa koko irtisanomisaikaa, voidaan neuvotella hoidettavan pois siirtämisestä aikaisemmin ja korvauksien maksaminen päättyy hoidettavan viimeiseen läsnäolopäivään ennen irtisanomisajan päättymistä.

Perhehoidon hoitopalkkio ja korvaukset

Perhehoidon palkkio maksetaan perhehoitajalle. Mikäli hoitajia on useampi kuin yksi, kaikki allekirjoittavat sopimuksen, kun on tarkoitus, että he kaikki vastaavat perhehoitoon sijoitettujen hyvinvoinnista. Jos hoitajat ovat yhdessä perhehoitajina, palkkio voidaan maksaa molemmille jaettuna tai vain jollekin heistä.

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Lisäksi perhehoitajalle voidaan maksaa käynnistämiskorvausta. Perhehoitajalle maksettavista hoitopalkkioista ja muista kustannuskorvauksista säädetään tarkemmin perhehoitolaissa. Tukiperhehoidossa maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus toteutuneilta hoitopäiviltä.

Hoitopalkkio

Perhehoitajalle maksetaan kulukorvauksia ja käynnistämiskorvauksia elinkustannusindeksin mukaisesti. Kunnat voivat maksaa myös vähimmäismäärää suurempia hoitopalkkioita. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi säädettyä vähimmäismäärää pienempänä. Hoitopalkkioiden määrää tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain palkkakertoimella. Hoitopalkkio on verotettavaa tuloa ja se kartuttaa eläkettä. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne ([Perhehoitolaki 16 §](#)). Palkkioon voi vaikuttaa myös se, edellyttääkö hoitotyö perhehoitajan jäämistä kotiin. Perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio sovitaan toimeksiantosopimuksessa kutakin perhehoitoon sijoitettua henkilöä kohden erikseen. Hoitopalkkiota ei makseta henkilölle, joka on kieltäytynyt vastaanottamasta palkkiota. Hoitopalkkiota ei myöskään voida maksaa perhehoitajan oman alle 18-vuotiaan lapsen hoitamisesta.

Kulukorvaus

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista todellisista kustannuksista maksaa Kainuun hyvinvointialue perhehoitajalle kulukorvausta. [Perhehoitolain 17 §](#) oikeuttaa perhehoitajan saamaan vähintään laissa määritellyn kulukorvauksen.

Kulukorvaus on perhehoitajalle verotettavaa tuloa. Hän voi verotuksessa ilmoittaa saamansa kulukorvaukset verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Kulukorvaukseen sisältyvät lastensuojelun perhehoidossa

- 1) ravintomenot,
- 2) tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygieniat,
- 3) asunnon käytöstä aiheutuvat menot: jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen,
- 4) vaatteiden huollosta aiheutuvat kustannukset,
- 5) perhehoitajan ottamat vakuutukset,
- 6) lasten ja nuorten perhehoidossa.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asunnosta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot (vaatteet, virkistysmenot, harrastukset, puhelinmaksut ym.) sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Lisäksi kulukorvaus sisältää lastensuojelulain nojalla sijoitetulle lapsen hänen omaan käyttöönsä sisältyvät käyttövarat. ([Perhehoitolaki 263/2015](#), [Lastensuojelulaki 417/2007](#)).

Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle voidaan korvata Kainuun hyvinvointialueen aluehallituksen vahvistaman palkkiotaulukon mukaiset kilometri- ja erilliskorvaukset.

Tukiperhehoidossa kulukorvaus kattaa tukiperhelapsen hoidosta ja ravinnosta aiheutuneet kulut sekä pienimuotoiset tukiperhehoitopäivien aikana toteutuneet lapsen harrastusmenot kuten uimaliput.

Kulukorvaukseen sisältyvät ikäihmisten perhehoidossa

1. ravinnosta aiheutuvat tavanomaiset menot. Ruokailut sisältyvät kulukorvaukseen mahdollisten matkojen aikana.
2. asumisesta aiheutuvat tavanomaiset menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen sekä laaja kotivakuutus.
3. vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset (sähkö, vesi, pesuaineet, koneiden kuluminen),
4. omalla autolla ajettut tavanomaiset ikäihmisten asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut. Mahdollisen vammaispalvelulain mukaisen liikkumista tukevan palvelun omavastuuosuudet.

5. ikäihmisten/perhehoidon asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut ja tavanomaiset parturi/kampaamokulut,
6. kohtuulliset virkistystoiminnan kulut.
7. tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet, laastarit, joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata. Tavanomaiset hygieniatuotteet sekä vuodesuojat ja vinyylihanskat.

Vaipat ja kroonisten haavojen hoitotuotteet asiakas saa Kainuun hyvinvointialueen ohjeistuksen mukaisesti.

Kulukorvaukseen sisältyvät vammaisten perhehoidossa

1. ravinnosta aiheutuvat tavanomaiset menot. Ruokailut sisältyvät kulukorvaukseen myös mahdollisten matkojen aikana.
2. asunnon käytöstä aiheutuvat tavanomaiset menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito, irtaimiston kuluminen ja laaja kotivakuutus.
3. tavanomaiset perhehoidettavan jokapäiväiseen elämään kuuluvat matkat ja mahdollisen vammaispalvelulain mukaisen liikkumista tukevan palvelun omavastuuosuudet.
4. henkilökohtaisista tarpeista aiheutuvat tavanomaiset menot. Vammaisten perhehoidossa henkilökohtaisista tarpeista aiheutuviksi tavanomaisiksi menoiksi katsotaan vaatteet. Vaateostoksiin voi käyttää henkilön omia rahoja niistä erikseen sopimalla henkilön raha-asioista vastaavan kanssa. Vaatehuolto (sähkö, vesi, pesuaineet, koneiden kuluminen), muut tavanomaiset menot (tavanomaiset parturi-/kampaamokulut, asiakkaan asioiden hoitamisesta aiheutuneet puhelinkulut).
5. tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata: käsikauppalääkkeet, tavanomaiset hoitotarvikkeet. Tavanomaiset hygieniatuotteet sekä vuodesuojat ja vinyylihanskat.
6. harrastuksista aiheutuvat tavanomaiset menot.

Vaipat ja kroonisten haavojen hoitotuotteet asiakas saa Kainuun hyvinvointialueen ohjeistuksen mukaisesti.

Käynnistämiskorvaus

Jatkuvassa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää kahden vuoden kuluessa perhesijoituksen tapahduttua. Hankinnat tehdään Kainuun-hyvinvointialueen hankintaohjeiden mukaisesti ja niistä sovitaan perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksessa.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa sijoitusvaiheessa hoidon ja perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät yhteiseen talouteen liittyvät ja uuden perhehoidossa olevan henkilön henkilökohtaiset hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen, vuodevaatteet, harrastusvälineet.

Käynnistämiskorvauksena tehdyt hankinnat ovat Kainuun hyvinvointialueen omaisuutta. Poistoaika on neljä vuotta, siten, että kunakin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia Kainuun hyvinvointialueen hankintatoimen kanssa osan takaisinmaksusta esim. pyytää perhehoitajalta ostotarjous tai esim. välineiden luovuttamisesta Kainuun hyvinvointialueelle. Näihin hankintoihin eivät kuulu hoidettavan henkilökohtaiset kulutustavarat. Lasten- ja nuorten perhehoidossa käynnistämiskorvauksella lapselle tehdyt hankinnat ovat ensisijaisesti lapsen omaisuutta ja siirtyvät lapsen mukana lapsen palatessa kotiin tai sijaishuoltopaikan muuttuessa.

Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta ja perhehoitajan vapaapäivät

Perhehoitajalle maksettavat korvaukset perhehoitajan sairastuessa

Jatkuva perhehoito

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä, toimitaan seuraavien ohjeiden mukaisesti:

- Perhehoitajan sairastuessa niin, että työkyvyttömyys kestää enintään kolme kalenteripäivää, poissaolon syyksi riittää oma kirjallinen ilmoitus ja ao. perhehoidon yhdyshenkilön lupa. Mikäli sairaus jatkuu, saa perhehoitaja olla pois aikaisempi poissaolo mukaan lukien yhteensä enintään yhdeksän kalenteripäivää terveydenhoitajan/sairaanhoitajan tai lääkärin antamalla työkyvyttömyystodistuksella.
- Sairausloman jatkuessa yli yhdeksän arkipäivää tarvitaan aina hyväksyttävä lääkärintodistus.

Jos perhehoidon vastuuhenkilöllä on aihetta epäillä poissaolon todellista syytä muuksi kuin, minkä perhehoitaja kertoo ilmoittaessaan poissaolosta, hänellä on oikeus pyytää lääkärintodistus koko työkyvyttömyysajalta.

Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan eli sairastumispäivä + 9 arkipäivää jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan päivärahan suuruisena ([Sairausvakuutuslaki 1224/2004](#)). Sairauspäiväraha ja sairausloma antavat mahdollisuuden hoidolle ja toipumiselle. Mikäli perhehoito jatkuu sairausloman ajan, perhehoitaja on oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan että hoitopalkkion ja kulukorvauksen. Sairauspäivärahaa haettaessa perusteena on lääkärintodistus, jossa lääkäri suosittelee sairauslomaa. Tehdessään päätöstä sairauspäivärahan myöntämisestä Kela arvioi perhehoitajan työkyvyttömyyttä perhehoitajan esittämän selvityksen pohjalta. Perhehoitajan tulee sairauspäiväraha hakemuksessaan selvittää, mitä perhehoitajantehtäviä hän on estynyt hoitamasta sairauden tai vamman johdosta sekä kuka tehtävät hoitaa hänen sairauslomansa aikana. Perhe voi esimerkiksi ostaa kotitaloustöihin tilapäisapua, jolla turvataan hyvän perhehoidon jatkuminen sairauslomasta huolimatta. Sairausloman pitämättömyydellä saattaa olla vaikutusta vakuutuskorvauksiin silloin, kun sairaus tai vamma uusiutuu eikä niiden alkuperää voida osoittaa viittaamalla sairauslomaan. Lisätietoja: www.kela.fi

Kainuun hyvinvointialue järjestää hoitoon sijoitetulle korvaavan hoidon, jos perhehoitaja on sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä. Kainuun hyvinvointialue maksaa perhehoitajalle hoitopalkkion sairastumispäivän jälkeiseltä yhdeksältä arkipäivältä. Kulukorvauksesta maksetaan 50 % ja sitä maksetaan enintään 60 vrk/vuosi, jos hoidettava siirretään muualle hoitoon. Lasten- ja nuoren perhehoidossa perhehoitajalle korvataan kulukorvasta ensimmäisen kuukauden ajalta tilanteessa, jossa lapsi on siirretty hoidettavaksi toisaalle. Mikäli lapsen oleskelu muualla kuin perhehoitokodissa kestää yli kuukauden, maksetaan perhehoitajalle osa-aikaisen perhehoidon kulukorvausta.

Edellytyksenä sairausajan palkan maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään kahden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua.

Lyhytaikainen perhehoito

Ikäihmisten ja vammaisten lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajan sairastuessa hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan toteutuneiden hoitopäivien mukaan.

Perhehoitajalle maksettavat korvaukset, kun perhehoito keskeytyy perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden jatkuva perhehoito

Jos hoidettavan jatkuva perhehoito keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. hoidettavan sairaalahoito, vierailu omaisten luona), maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja 50 % kulukorvauksesta yhtäjaksoisesti enintään 30 vuorokautta keskeytyksen jälkeen ja enintään 60 vrk/vuosi, ellei tilalle oteta toista hoidettavaa. Tällöin perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Jos perhehoidettava kuolee, maksetaan sekä hoitopalkkio että 50 % kulukorvausta enintään 60 vuorokautta keskeytyksen jälkeen, ellei Kainuun hyvinvointialue sijoita tilalle uutta perhehoidettavaa.

Ikäihmisten ja vammaisten lyhytaikainen perhehoito

Ikäihmisten ja vammaisten lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoidon keskeytyessä hoitajasta riippumattomasta syystä maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus toteutuneiden hoitopäivien mukaan.

Lastensuojelun perhehoito

Lastensuojelun perhehoidossa ei lasketa lapsen/nuoren alle kuukauden sairaalassa oloaikaa eikä vierailuja biologisten vanhempien luona keskeytykseksi. Mikäli sijoitettavan sairaalahoito tai muu sovittu oleskelu muualla kuin sijaisperheessä kestää yli kuukauden, korvataan ensimmäiseltä kuukaudesta täysimääräinen kulukorvaus ja toisesta kuukaudesta alkaen osa-aikaisen perhehoidon kulukorvaus. Hoitopalkkio korvataan poissaolon ensimmäiset kaksi kuukautta täysimääräisenä, ja mikäli lapsi on sijaiskodista pois yli kaksi kuukautta, maksetaan osa-aikaisen perhehoidon hoitopalkkio. Kuolemantapauksessa noudatetaan irtisanomisaikaa.

Perhehoitajalle maksettavat korvaukset erinäisissä poikkeustapauksissa

Perhehoitajan osallistuminen perhehoidon vastuuhenkilön kanssa yhteisesti sovittuihin tilaisuuksiin kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Kainuun hyvinvointialue avustaa perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä ko. ajalle.

Vammaisten henkilöiden ja ikäihmisten jatkuvassa perhehoidossa perhehoitajan vihkiäispäivä, parisuhteen rekisteröimispäivä, aviopuolison, rekisteröidyn parisuhteen osapuolen, vanhemman, lapsen, veljen ja sisaren hautajaispäivä (siunauspäivä) ovat hoitopalkkioon oikeuttavia päiviä. Vapaapäiväksi sattuvat tai vuosiloma-aikaan ajoittuvat em. päivät eivät oikeuta saamaan vastaavaa vapaapäivää muuna ajankohtana. Jos perhehoitaja on omalla vapaalla henkilökohtaisista syistä ja hoidettava on ko. ajan muualle sijoitettuna, hänelle ei makseta ko. ajalta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.

Perhehoitajan vapaapäivät sekä maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset vapaan ajalta

Ellei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana ([Perhehoitolaki 13 §](#)). Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain. Vapaakausi alkaa 1.1. ja päättyy 31.12.

Perhehoitaja saa vapaansa ajalta normaalin hoitopalkkion ja tältä ajalta maksetaan kulukorvausta

50 %, jos hoidettava on ko. ajan muualle sijoitettuna. Lasten- ja nuorten perhehoidossa kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä myös perhehoitajan vapaiden ajalta, koska perhehoitajalla on todellisia kuluja lapsesta/nuoresta myös vapaiden aikana esimerkiksi käyttövarat ja vaate-/tarvikehankinnat.

Jos perhehoitaja on vapaalla ja hänelle tulee perhekotiin sijainen, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus täysimääräisinä. Sairastuminen vuosivapaiden aikana ei siirrä niitä myöhemmin pidettäviksi.

Jatkuva perhehoito

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuosittain.

Kainuun hyvinvointialueen lastensuojelun perhehoitajilla on vapaata 24 vuorokautta vuodessa. Mikäli vapaan pitäminen ei ole mahdollista, voidaan lastensuojelun perhehoitajille maksaa pitämättömästä vapaasta rahallinen korvaus enintään 24 päivää/vuosi. Vapaiden pitäminen tulee kirjata toimeksiantosopimukseen. Pitämättömiä vapaita ei voi siirtää seuraavalle kalenterivuodelle, eikä niistä makseta rahakorvausta, mikäli vapaat on sovittu pidettäviksi.

Vammaisten henkilöiden ja ikäihmisten perhehoitajilla on vapaata 40 kalenteripäivää vuodessa. Lisäksi perhehoitaja on oikeutettu enintään neljään vaihtopäivään vuodessa. Mikäli vapaan pitäminen ei ole mahdollista, voidaan vammaisten henkilöiden ja ikäihmisten perhehoitajille maksaa pitämättömästä vapaasta rahallinen korvaus enintään 30 kalenteripäivää/vuosi.

Ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden perhehoitajille maksetaan pitämättömästä vapaasta rahakorvaus kesäkuussa ja joulukuussa, lastensuojelun perhehoitajille kesäkuussa.

Kainuun hyvinvointialue vastaa perhehoitajan vapaan aikaisen hoidon järjestämisestä hoidettavalle. Hoidon järjestämisessä kuullaan perhehoitajaa, hoidettavaa ja hänen läheisiään.

Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikille perhehoidettaville samanaikaisesti. Lastensuojelun perhehoidossa perhehoitaja voi halutessaan pitää vapaansa niin, että joku perhehoidettava jää erityisestä syystä vapaan ajaksi perhekotiin.

Perhehoitajan vapaan toteuttaminen ja korvausten suorittaminen sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Vapaan järjestelyistä sovitaan Kainuun hyvinvointialueen perhehoidon vastuuhenkilön kanssa.

Lyhytaikainen perhehoito

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalla on kaksi vuorokautta vapaata kutakin kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta.
([Perhehoitolaki 13 §](#)).

Kertyneet vapaapäivät voidaan korvata rahana, mikäli perhehoitaja ei pidä vapaapäiviä. Vapaapäiväkorvaus määräytyy ko. kuukauden aikana pisimpään perhehoidossa olevan henkilön yhden hoitopäivän hoitopalkkion mukaan. Mikäli perhehoitoon on sijoitettu jatkuvan perhehoidon asiakas ja perhehoitaja pitää lakisääteisen vapaansa, edellä mainittua korvausta ei makseta.

Perhehoitajan sijaishoitaja

Perhehoitajan sijaishoitajalla on kaksi vuorokautta vapaata kutakin kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta.

Perhehoitajan sosiaali- ja eläketurva

Perhehoitaja voi jäädä vanhuseläkkeelle täytettyään 63 vuotta tai jatkaa työssä edelleen 68-vuotiaaksi saakka. Perhehoitajalla on oikeus osa-aikaeläkkeeseen 58-vuotiaana. Eläkettä karttuu kaikensuuruisista hoitopalkkioista. Perhehoitajan eläketurva määräytyy aina peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään [julkisten alojen eläkelaisissa 81/2016](#).

Perhehoitajan muu sosiaaliturva esimerkiksi Kelan etuudet määräytyvät etuuden myöntäjän ehtojen ja voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

Työttömyysturva

Työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä on, että perhehoitaja on työmarkkinoiden käytettävissä, eikä hän saa työllistyä päätoimisesti omassa työssään. Työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee kunkin hoidettavan kohdalla erikseen annetun selvityksen perusteella, työllistyykö perhehoitotyössä kokonaan vai sivutoimisesti (onko käytettävissä kokoaikaiseen työhön vai ei). Myönteisissä ratkaisuisa tarkistetaan aina määräajoin, kuinka paljon perhehoito on käytännössä työllistänyt. Perhehoitaja voi hakea soviteltua työttömyysetuutta Kelasta tai työttömyyskassasta, maksaja antaa lopullisen päätöksen. Perhehoitajana toimiminen ei kerrytä työssäoloa, koska toimeksiantosuhde ei ole työsuhde, mutta työskentely voi pidentää työttömyysturvan tarkastelujaksoa.

Perhehoitajan tuki

Perhehoitajan oikeuksista ja hänen asemaansa koskevista asioista säädetään perhehoitolaissa ja niistä sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

Kainuun hyvinvointialue vastaa perhehoitajalle ja sijaishoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta (=sukulais- ja läheissijaisperhevalmennus), työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajiksi aikoville ennakkovalmennuksesta ([Perhehoitolaki 15 §](#)). Vertaisryhmätoiminta mahdollistetaan.

Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijöitä.

Perhehoitajan rekrytointi ja valmennus

Kainuun hyvinvointialue valmentaa, kouluttaa ja rekrytoi uusia perhehoitajia ennakoidun tarpeen mukaan säännöllisesti. Tietoa valmennusten ajankohdista saa perhehoidon vastuuhenkilöiltä. Valmennus voi olla yksilö- tai ryhmävalmennusta. Perhehoitajiksi halukkailla on mahdollisuus hakea perhehoitajaksi jatkuvasti. Valmennetut perhehoitajat kootaan perhehoitajarekisteriin. Perhehoidon vastuuhenkilö vastaa perhehoitajarekisterin toiminnasta.

Ennakkovalmennukseen tulevalta henkilöltä edellytetään soveltuvuutta perhehoitajana toimimiseen sekä riittävää suomen kielen taitoa. Valmennukseen hakeutuvalla henkilöllä ei voi olla esimerkiksi tämänhetkistä asiakkuutta sosiaalipalveluihin, eikä avoinna olevia rikosasioita.

Kainuun hyvinvointialueen valmennetut perheet sitoutuvat olemaan kahden vuoden ajan Kainuun hyvinvointialueen käytettävissä perhehoitoasiakkaan sijoitusasiassa.

Kainuun hyvinvointialue järjestää ennakkovalmennusta, jonka tarkoituksena on auttaa tekemään tietoisien päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä ja antaa valmiuksia ryhtyä perhehoitajaksi.

Valmennuksen tavoitteena on

- taata perhehoidon hyvä laatu kouluttamalla ja valmentamalla perheitä
- taata perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus päästä valmennettuihin perheisiin
- turvata perhehoitajalle riittävä koulutus ja valmennus perhehoitotyöhön, jotta perhehoitoa ohjaavat arvot, toimintaperiaatteet ja laatuvaatimukset toteutuvat käytännössä.

Perhehoidon valmentajaksi koulutetuille perhehoitajille maksetaan pitämästään valmennuksesta Kainuun hyvinvointialueen yhtymähallituksen päätöksen mukainen korvaus.

Lasten ja nuorten perhehoidon PRIDE-valmennusryhmät

Jatkuvasta perhehoidosta kiinnostuneille järjestetään valmennus Pesäpuu ry:n PRIDE-valmennusarviointimenetelmällä. Tapauskohtaisesti perhehoitajia valmennetaan myös perhekohtaisella valmennuksella, joka mukailee PRIDE- valmennuksen teemoja.

Sukulais- ja läheissijaisperheille annetaan valmennus sukulais- ja läheissijaisperhevalmennusohjelman mukaisesti ensisijaisesti yksilö- tai ryhmävalmennuksena.

Tukiperhevalmennusta tarjotaan ensisijaisesti ryhmävalmennuksena. Valmennus on kestoaltaan yhdeksän tuntia.

Ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden perhehoitajien valmennus

Perhehoidosta kiinnostuneille järjestetään valmennus Perhehoitoliitto ry:n ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden perhehoidon valmennusohjelman mukaisesti.

Perhehoitajien koulutus ja tuki

Kainuun hyvinvointialue järjestää perhehoitajille koulutusta. Koulutusta suunniteltaessa otetaan huomioon hyvinvointialueen koulutustarjonta. Perhehoitajien koulutuksesta huolehtivat perhehoidon vastuu- ja yhdyshenkilöt. Kainuun hyvinvointialue järjestää tarvittaessa perhehoitajien kanssa yhteistyönä ko. koulutuksen ajaksi sijoitetuille hoidon. Koulutuksesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

Jokaisella perhehoitajalla on tiedossa nimetyn perhehoidon vastuutyöntekijän sekä yhteistyötä tekevien henkilöiden yhteystiedot. Perhehoitajalle järjestetään riittävä mahdollisuus saada tukea. Perhehoitajan luokse tehdään ohjaus- ja tukikäyntejä tarvittaessa ja pidetään muutoin yhteyttä perhehoitajaan. Ohjaus- ja tukikäynneillä voidaan päivittää toimeksiantosopimuksen tietoja käymällä keskustelua ja arviointia perhehoidossa olevan henkilön suunnitelmien toteumasta ja myös perhehoitajan työssä jaksamisen tuesta, yhteistyöstä ja koulutuksesta.

Työnohjaus

Perhehoitajalla on mahdollisuus tarvittaessa saada Kainuun hyvinvointialueen järjestämää ryhmätyönohjausta. Yksilötyönohjauksesta päätetään tapauskohtaisesti. Työnohjauksesta ja käytännöistä sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Perhehoitajalla on oikeus hyvinvointi- ja terveystarkastuksiin sekä hänen hyvinvointiaan tukeviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Päätoimisella perhehoitajalla on mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen joka toinen vuosi. ([Laki perhehoitolaen muuttamisesta 15 a §](#)) Hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään perhehoitajan asuinkunnan terveyskeskuksessa ja sen sisältö vastaa soveltuvin osin sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta omaishoitajien terveystarkastuksesta. Perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa käytetään omaishoitajien jaksamisen ja tuen tarpeen arviointiin tarkoitettua mittaria ja perhehoitajien tuen tarpeen arviointilomaketta.

Perhehoitaja ei kuulu työterveyshuollon piiriin, eikä Kainuun hyvinvointialue ole velvollinen järjestämään perhehoitajille työterveyshuollon palveluja.

Yhteiset tapaamiset ja vertaisryhmätoiminta

Perhehoitajat kohtaavat tehtävässään monia haasteellisia ja vaikeita asioita. Vertaisryhmässä kokemusten ja tunteiden jakaminen vertaisten kanssa helpottaa joskus vaikeilta tuntuissa perhehoidon tilanteissa ja ehkäisee uupumista.

Perhehoitajille järjestetään yhteisiä tapaamisia tarpeen mukaisesti. Koollekutsujana ovat perhehoidon vastuu- ja yhdyshenkilöt. Yhteisissä tapaamisissa käsitellään perhehoidon ajankohtaisia asioita, joissa voi olla mukana tarvittaessa asiantuntijoita ja virkistäydytään. Perhehoitoperheitä ja tukiperheitä tuetaan antamalla heille mahdollisuus osallistua yhteisiin tapaamisiin.

Perhehoitajan vakuutukset

Perhehoitajalla on lakisääteinen tapaturmavakuutusturva ([Työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015, Perhehoitajalaki 20 §](#)). Kainuun hyvinvointialue on vakuuttanut perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta.

Perhehoitoon sijoitetut henkilöt on vakuutettu lakisääteisen tapaturman varalta Kainuun hyvinvointialueen toimesta. Vakuutus kattaa tapaturmasta aiheutuvat vammahoitokulut sekä korvauksen mahdollisen invaliditeetin ja kuoleman varalta. Vakuutuksessa ei ole omavastuuosuutta. Vakuutus ei kata ulkopuolisen järjestämiä tilaisuuksia, jolloin tilaisuuden järjestäjä on vastuussa asiakkaiden vakuutuksista.

Perhehoidossa sovelletaan vahingonkorvauslakia. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Kainuun hyvinvointialue ei ole ottanut perhehoitoon sijoitetun henkilön aiheuttamiin vahinkoihin vakuutusta. Tämän vuoksi suositellaan perhehoitajaa ottamaan laajennettu kotivakuutus. Perhehoidossa olevan henkilön katsotaan kuuluvan perheeseen, joten hän kuuluu perheen kotivakuutuksen piiriin kotivakuutusehtojen puitteissa. Perheen tulee ilmoittaa vakuutusyhtiöön, että he toimivat perhehoitajina. Tämä koskee kaikkia perhehoitomuotoja.

Perhehoidon lääkehoito

Vammaisten henkilöiden jatkuvassa perhehoidossa olevien asiakkaiden lääkehoito toteutetaan pääsääntöisesti annosjakelupalveluna. Lyhytaikaisessa perhehoidossa olevan asiakkaan lääkkeet ovat annosjakelupusseissa tai jaettuna dosettiin, josta perhehoitaja antaa lääkkeen asiakkaalle.

Ikäihmisten perhehoidossa olevien asiakkaiden lääkehoito toteutetaan pääsääntöisesti annosjakelupalveluna. Lyhytaikaisessa perhehoidossa olevan asiakkaan lääkkeet ovat annosjakelupusseissa tai

jaettuna dosettiin, josta perhehoitaja antaa lääkkeen asiakkaalle. Lääkehoito toteutetaan turvallinen lääkehoito-oppaan periaatteita noudattaen ([STM:n julkaisuja 2021:6](#)). Asiakkaan sosiaali- ja terveyspalvelut toteutetaan samoin periaattein kuin kotona asuvilla.

Perhehoitajan sijaisjärjestelyt

Kainuun hyvinvointialue avustaa perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämistä, kun perhehoitaja on esim. vapaalla, sairauslomalla, työnohjauksessa, vertaistukiryhmätoiminnassa, sijoittajan määräämässä koulutuksessa, tuetaan perhehoitajan jaksamista tai on kyse tilapäisen avun tarpeesta perhehoidossa olevalle. Sijaisjärjestelyistä tai sijoitettavien hoidosta perhehoitajan ollessa estynyt hoitamaan tehtäväänsä vastaa perhehoidon vastuu- ja yhdyshenkilöt yhdessä asiakkaan asioista vastaavan työntekijän kanssa.

Perhehoidon yhteistyö ja valvonta

Jokaisella perhehoitajalla on tiedossa nimetyn perhehoidon vastuu- ja yhdyshenkilöiden ja yhteistyötä tekevien henkilöiden yhteystiedot.

Perhehoitajan luokse tehdään ohjaus-, tuki- ja valvontakäyntejä tarvittaessa ja pidetään yhteyttä perhehoitajaan. Ohjaus-, tuki- ja valvontakäynneillä voidaan päivittää toimeksiantosopimuksen tietoja käymällä keskustelua ja arviointia perhehoidossa olevan henkilön suunnitelmien toteumasta ja myös perhehoitajan työssä jaksamisen tuesta, yhteistyöstä ja koulutuksesta.

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidettavan lähiomaisten, perhehoidon vastuu- ja yhdyshenkilöiden sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Perhehoitajan tulee mahdollisuuksien mukaan pitää sijoitetun ja läheisten välistä tiivistä yhteydenpitoa ja kanssakäymistä.

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuu- ja yhdyshenkilöille. ([Perhehoitolaki 21 §](#)).

Perhehoitajan vastuulla on ilmoittaa perhehoidon vastuuhenkilölle hyvissä ajoin

- 1) asiakkaissa ja asiakasmäärässä tapahtuvat muutokset
- 2) elämäntilanteen muutokset; sairastumiset, muut esteet työnteolle
- 3) perhesuhteiden muutokset
- 4) suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt
- 5) ulkomaanmatkat perhehoidossa olevan henkilön kanssa
- 6) sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja pakkotoimenpiteet ilmoitetaan aina kirjallisena
- 7) muut mahdolliset tärkeät perhehoitotyöhön vaikuttavat seikat.

Salassapito ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalle annetaan välttämättömät tiedot sosiaalihuollon toimenpiteen toteuttamiseksi ([Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 17 §](#)).

Perhehoitajaa sitoo vaitiolovelvollisuus ([Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 15 §](#)). Asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa vain asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella (edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja). Kaikki perhehoitajat allekirjoittavat vaitiolositoumuksen.

Kuolemantapauksessa

Perhehoitaja soittaa 112:een, josta saa toimintaohjeita. Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille sekä perhehoidon vastuu- ja yhdyshenkilöille. Perhehoitajalle järjestetään tarvittaessa tukea. Perhekodissa voidaan järjestää muistotilaisuus. Saattohoitotilanteessa sovitaan menettelytavoista erikseen hoitavan lääkärin kanssa.

Asiakirjat

Perhehoidon aikana syntyneet ja kertyneet hoidettavaa koskevat asiakirjat on palautettava toimeksiantosopimuksen päätyttyä perhehoidon vastuu-/yhdyshenkilölle.

Edunvalvoja

Perhehoidossa olevalle henkilölle haetaan tarvittaessa edunvalvoja, mikäli henkilö ei kykene itse valvomaan etuaan ja huolehtimaan itsestään. Edunvalvoja voidaan määrätä täysi-ikäiselle (yli 18-vuotiaille) tai alle 18 v. lapselle vanhempien rinnalle hoitamaan raha-asioita.

Lapselle tulee lastensuojeluasioissa määrätä edunvalvoja käyttämään huoltajan sijasta lapsen puhevaltaa, jos

- 1) on perusteltu syy olettaa, ettei huoltaja voi puolueettomasti valvoa lapsen etua asiassa; ja
- 2) edunvalvojan määrääminen on tarpeen asian selvittämiseksi tai muutoin lapsen edun turvaamiseksi ([Lastensuojelulaki 417/2007 22 §](#)).

Vammaisten henkilöiden ja ikäihmisten perhehoidossa perhehoitajan on neuvoteltava hoidettavan henkilön yksityisvarojen käytöstä henkilön edunvalvojan kanssa. Jatkuvaan perhehoitoon sijoitettujen henkilöiden yksityisvaroista ja kuittien säilyttämisestä tulee pitää kirjanpitoa henkilön edunvalvojan kanssa sovitulla tavalla. Jatkuvassa perhehoidossa perhehoitajan tulee pitää hoidettavan henkilön omaisuudesta omaisuusluettelo. Omaisuusluetteloon merkitään omaisuus, jonka hankintahinta on vähintään 300 euroa, tai omaisuuden käyttöikä arvioidaan yli kolme vuotta kestäväksi.